

Lifters 'Het moet gewoon omhoog!'

12

Stemmen op de tent

Sommige studenten vroegen het ChatGPT, anderen stemden 'met pijn in het hart op de VVD' of op iemand met 'een stijl die nice is'

2

Sezzin Güleç Rotterdamse comedian wil geen neppe ja-knikker zijn, stopte met school en gebruikt sindsdien humor als schild. 'Ik hou van klooiën met mensen'

14

Wolvendrollen Schapen vormen maar een klein deel van het dieet

8

6

Gesjoemel Hoe een artikel over aliens en telepathie gewoon werd geplaatst

Stemmen op degene met ‘een stijl die nice is’

Leidse studenten kiezen voor een ‘radicaal links geluid’ of stemmen ‘met pijn in het hart op de vvd’, blijkt uit een rondgang langs stembureaus. ‘Ik heb het aan ChatGPT gevraagd.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK EN MARK REID
FOTO'S TACO VAN DER EB

Op de sociëteit van Minerva druppelen aan de lopende band kiezers binnen. Op de eerste verdieping van de studentenvereniging zijn vanochtend in alle vroegte stemlokalen neergezet.

‘We waren vanochtend om half zeven met acht mensen aanwezig om alles klaar te zetten’, vertelt bestuurslid Tommy Bohlander. De benodigde spullen zijn dinsdagavond door de gemeente bij de sociëteit geleverd. ‘Dit jaar hebben we niet één maar twee stemlokalen. Het was twee jaar geleden erg druk, en we hebben de ruimte.’ Om half acht konden de eerste kiezers er al terecht, tot woensdagavond negen uur. ‘Daarna zenden we in de borrelzaal de exitpolls uit voor onze leden.’

Een vader en zoon lopen de brede trap op naar de stembus. ‘Ik wilde mijn vader even de binnenkant van Minerva laten zien’, vertelt Rotterdams geneeskundestudent Marnix, die nog in Leiden woont. ‘Dit pand is wel wat groter dan Laurentius in Rotterdam, waar ik lid ben.’

Ter voorbereiding heeft hij de debatten gekeken en sociale media gevolgd. ‘En ik heb de Stemwijzer gedaan, maar daarvan werd ik niet veel wijzer.’ De keuze was moeilijker dan hij van tevoren dacht. ‘Uiteindelijk heb ik meer op de persoon dan de inhoud gestemd: Bontenbal.’ Zijn vader heeft gestemd op Brekelmans, de nummer drie van de vvd. Aan de andere kant van het politieke spectrum zit rechtenstudent Jet. Zij gaat voor de sp. ‘Het was best lastig, maar mijn zus heeft geholpen bij het maken van de keus’, vertelt ze. ‘Ik ben er nu zeker van.’ Ze kiest voor de nummer acht op de lijst, Sunita Biharie.

Dan komt Minervavaan Bram aangelopen. Hij heeft niet alleen online stemwijzers ingevuld en partijprogramma’s gelezen. ‘Ik heb vooral op inhoud gestemd. Ik heb ChatGPT gevraagd wat de belangrijke speerpunten van de partijen zijn. Aan de hand daarvan heb ik gekozen voor Rob Jetten van D66.’ Ook Minervavorzitter Douwe Rutgers heeft zijn stem inmiddels uitgebracht. Hij vroeg zichzelf af wie hij een goede landsbestuurder vindt. ‘Ik ben uitgekomen op Henri Bontenbal, hij is van de christendemocratie en van de verbinding. Dat is wat ik hier op de vereniging ook elke dag probeer te doen.’

Grappend vraagt Rutgers of de verslaggever hoopt dat het gaat regenen. ‘Dan komen er minder pvv-stemmers opdagen.’

In de gymzaal van basisschool Leimundo, net buiten het centrum, controleert student pedagogische wetenschappen Sarah van der Donk (21) de stempassen. Deze ochtend heeft ze ook zelf haar stem uitgebracht in het lokaal waar ze nu aan het werk is.

‘Toen om half acht het stembureau openging kwam er een vlaag aan mensen langs, ook veel die hun kinderen bij de basisschool kwamen afzetten. Sinds negen uur is het niet echt druk meer. Volgens mij zijn er tot elf uur iets van tweehonderd mensen langs geweest.’

Vooraf moest Van der Donk een online module volgen over de procedures van het stembureau: ‘Dat was niet moeilijk. Ik had vanochtend wel iemand met een verlopen ID-kaart en toen moest ik even nadenken of dat nou mocht. Maar je ID-kaart mag tot vijf jaar verlopen zijn en dan mag je er nog mee stemmen.’

In de rij voor het stembureau in het Rijksmuseum van Oudheden staat masterstudent journalistiek en nieuwe media Annelies. ‘Het wordt Partij voor de Dieren. Ik ben een *one-issue*-stemmer. Voor mij is natuur het belangrijkste en ik vind dat daar te weinig aandacht voor is. PvdD is de partij die dat het meest representeert in de Tweede Kamer.’

Ze gaat stemmen op de nummer drie van de partij, Christine Teunissen. ‘Ik vind haar stijl nice.’

‘Vorige keer heb ik vvd gestemd, maar nu werd het CDA’, vertelt rechtenstudent Ernst. ‘Ik geloofde het niet meer zo bij de vvd. Ik heb op nummer 30 gestemd. Een vrouw, die uit Leiden komt en ook voor de universiteit werkt. Dat vond ik grappig.’

Verpleegkundestudent Jasper: ‘Ik heb me er eigenlijk weinig in verdiept, ik heb lekker een stemwijzer ingevuld. Bij de partij die daar uitkwam heb ik het bovenste bolletje ingevuld. En dat was eigenlijk mijn keuze. Het was een andere partij dan bij de vorige verkiezingen, maar welke partij dat is, hoeft de rest van Nederland niet te weten.’

‘Het was wel een moeilijke keuze’, zegt Odile, student film- en literatuurwetenschap. ‘Ik heb vanmorgen nog wat opgezocht en het is uiteindelijk Blijf geworden. Ik heb op de lijsttrekker gestemd, want die heeft de meeste ervaring. Vorige keer koos ik voor GroenLinks/pvdA, maar omdat rechtse partijen steeds radicaler worden, wil ik ook een wat radicaler geluid aan de andere kant horen. Grotere partijen kunnen hun idealen nog weleens vergeten. Ik denk dat Blijf daar strikter mee is.’

Bij het Academiegebouw staan masterstudent bestuurskunde Mees en zijn moeder Yvette. Hij haalt vandaag zijn bachelordiploma geschiedenis op. Ze hebben allebei - ‘met pijn in ons hart’ - op de vvd gestemd, ten koste van D66. ‘Het is een strategische stem’, zegt Yvette, ‘omdat ik de vvd er in een coalitie bij wil hebben.’

Mees vreest dat het ‘überhaupt niet gaat lukken om een coalitie te vormen’, maar zijn moeder is een stuk optimistischer. ‘Ik denk dat het verrassend snel gaat lukken, omdat ze zich er allemaal bewust van zijn dat ze niet meer als kleine kinderen moeten vechten. Als ze het nu verknopen, vrees ik dat mensen straks moedeloos worden en helemaal niet meer gaan stemmen. Het wordt héél spannend.’

Pedagogiekstudent Sarah van der Donk checkt ID's en stempassen

‘Oeh’, zucht het Haagse schoffie. ‘Dit gaat mij studiepunten kosten’

‘Mevrouw! Mag ik vragen hoe oud u bent?’

Ik had een dag vol academische arbeid achter de rug, met mijn hoofd zat ik nog bij het papier dat ik aan het schrijven was, maar mijn lichaam was kennelijk door de stad naar huis aan het lopen.

Tot het dus op dit Haagse schoffie stuitte, dat zomaar informeerde naar mijn leeftijd. Die van hem schatte ik niet hoger dan zeventien, achttien hooguit; over de mijne moest ik even nadenken.

2025 min 1993 is tweeëndertig, concludeerde ik na een poosje, en dat had hij niet gedacht, zei hij. ‘Ik dacht vierentwintig of zo, wat ziet u er nog goed uit voor uw leeftijd, niet dat tweeëndertig nou zo oud is, maar toch’ – ik had geen idee waar dit naartoe ging.

‘Weet u wat de belangrijkste reden is dat kinderen doodgaan in Gaza?’ vroeg hij nu, en deze vraag zag ik al helemaal niet aankomen; evenmin had ik een antwoord paraat. Tsja, wat was de reden eigenlijk voor al het lijden daar, en wat wilde hij van me horen, iets over de wreedheid van Netanyahu, onverschilligheid ten aanzien van Palestijnse mensenlevens, of het falen van de internationale rechtsorde?

Maar ik was weer eens te theoretisch aan het denken, want ‘honger’ was het antwoord waarnaar hij op zoek was; hij zei het me uiteindelijk zelf maar voor.

‘Hoeveel kost een voedselpakket voor één familie, denkt u?’ luidde zijn volgende vraag, en ik snapte nu waar we heen gingen – eindelijk.

Ik noemde een prijs die een tientje hoger lag dan wat ik daadwerkelijk dacht, want ik gunde het hem dat hij me dan het goede nieuws kon mededelen dat ik zelfs voor minder geld al zo’n pakket kon sponsoren. Dat nieuws had hij voor me, en zelfs nog beter: op elk pakket dat ik wilde financieren zou zijn school er nog een toeleggen, want dat was waarvoor hij hier stond, een project van zijn hogeschool; natuurlijk wilde ik helpen.

‘Voor hoeveel pakketten mag ik u inschrijven, mevrouw?’

En mevrouw zei één pakket, maar de jongen dacht daar anders over. ‘Oeh’, zei hij met een langgerekte klank, ‘bij één pakket

krijg ik geen studiepunten, mag ik er anders twee van maken?’ Maar hij snapte toch wel dat ik meedeed voor de kinderen in Gaza en niet voor zijn studiepunten, sputterde ik nog tegen. Maar ik snapte toch wel dat hij die studiepunten echt heel goed kon gebruiken, zei hij daarop. En ja, dat snapte ik eigenlijk wel, dus vooruit, twee pakketten dan maar.

‘Hoe groot is de kans dat u na die twee pakketten maandelijks aan dit initiatief blijft doneren?’ was de volgende vraag. En ik zei nul, met een rechte rug, want hallo hé, ik was een vrouw van tweeëndertig, en ik liet me toch niet inpakken door zo’n studentje, kom op zeg. ‘Oeh’, daar was die klank weer, ‘dat gaat mij studiepunten kosten, want ze gaan u straks bellen om te vragen hoe groot de kans is dat u blijft sponsoren, en als u dan iets onder de zeventig procent zegt, dan krijg ik punten aftrek, dus zou u niet kunnen zeggen: tussen de zeventig en tachtig procent?’ Maar ik kan toch niet liegen, antwoordde ik beduusd; maar dat hoeft ook niet, opperde hij monter, ‘u kunt gewoon zeggen: mijn intentie is zeventig tot tachtig procent’ – hij beklemtoonde het woord ‘intentie’. ‘Laten we het een keer oefenen, de telefoon gaat morgen, u neemt op, en u krijgt de vraag: op een schaal van nul tot honderd, hoe groot is de kans dat u blijft doneren?’

‘Tussen de zeventig en tachtig’, zei ik toen ik een dag later werd opgebeld. En hoe deed onze student het, wilde men aan de andere kant van de lijn nog weten, legde hij het allemaal duidelijk uit; hoe was uw indruk van hem?

‘Ik denk dat dit nog een hele grote gaat worden’, antwoordde ik. En er was geen woord aan gelogen.

Josette Daemen is postdoctoraal onderzoeker aan het Instituut Bestuurskunde van Universiteit Leiden

Spuigebouw in Den Haag krijgt toegangspoortjes

Het nieuwe Spuigebouw in Den Haag dat in februari de deuren zal openen, krijgt net als het University College toegangspoortjes.

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Dat bleek tijdens de vergadering van de faculteit Governance and Global Affairs (FGGA). 'We hebben het verzoek gekregen om als faculteitsbestuur te kijken naar hoe om te gaan met de toegangscontrole voor het Spuigebouw', aldus decaan Koen Caminada.

Op maandag 2 februari, wanneer het onderwijs begint, zal het Spuigebouw voor het eerst toegankelijk zijn.

'We hebben bij het Haagse Leiden University College een regime en we hebben hier ons eigen regime met de toegangscontrole. Nu wordt ons gevraagd hoe we de toegangscontrole gaan invullen voor het Spuigebouw, maar ik wil wel even vermelden dat wij maar een van de vele gesprekspartners zijn. Uiteindelijk maakt het college van bestuur de beslissing.'

Maar, zegt de decaan, het faculteitsbestuur ziet geen reden om voor het Spuigebouw een ander beleid te voeren. Al sinds eind 2023 moeten werknemers en studenten hun LU-Card laten zien om het Wijnhavengebouw in Den Haag te betreden.

'Zolang die situatie niet wijzigt, is er geen enkele reden om voor een ander gebouw ineens een ander regime in te voeren. Als jullie zeggen dat het ineens heel anders moet, kunnen we dat ook nog meenemen in het advies.' Daar heeft de faculteitsraad nog niet over overlegd, vertelt raadslid Nikki Ikani. 'Ik weet wel dat er leden zijn die überhaupt vragen hebben over de toegangscontrole in het algemeen. Misschien is het goed als wij een update krijgen over hoe het ervoor staat; waarom doen we die toegangscontrole nog steeds?'

Daar wil Caminada wel naar kijken, maar volgens hem moet ook het college van bestuur daarbij worden betrokken.

'In januari komt het college met een update over nieuwe veiligheidskaders', vertelt Niels Laurens, portefeuillehouder bedrijfsvoering. 'Daar wachten wij ook op. En nu wordt ons gevraagd hoe wij kijken naar toegangscontroles van het nieuwe gebouw. Wij kunnen nu moeilijk zeggen: "We doen het daar anders dan hier", terwijl wij niet weten wat er in dat kader staat.'

Ikani: 'Is het idee nu dat de controle hetzelfde zal zijn als bij Wijnhaven?'

'Ja en nee', antwoordt de FGGA-decaan. 'De techniek is daar anders. Dat betekent dat de poortjes zoals we die kennen bij het University College worden geplaatst. Als we bij Wijnhaven ook van dat nulpunt waren begonnen, hadden we dat hier denk ik ook gedaan.'

'Nu moeten we vooral kijken: hoe gaan we met die poortjes om', vervolgt Caminada.

'Je kunt ze de hele dag openzetten, maar dan hebben ze geen effect. Of je zet ze de hele dag open en 's avonds dicht. We wachten eerst nog de adviezen af, ook van de wijkagent.'

Mis niets en download nu de Mare-app

‘Wij vechten voor fatsoenlijke financiering’

De verkiezingen gingen nauwelijks over onderwijs. Maar in Den Haag wordt flink gelobbyd, verzekert vice-collegevoorzitter Timo Kos. ‘Achter de schermen werken we ons te pletter.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Terwijl de verkiezingsstrijd de ontknopning nadert, is het in de campagne bar weinig gegaan over de toekomst en financiering van onderwijs en onderzoek, vindt waarnemend voorzitter van het college van bestuur Timo Kos, die onder meer verantwoordelijk is voor de financiën van de universiteit. 'Maar dat wil niet zeggen dat wij stil blijven staan', benadrukt hij. 'Wij werken ons achter de schermen te pletter en vechten bij alle politieke partijen voor fatsoenlijke financiering van onderwijs en onderzoek op onze universiteiten.'

Toch gaat de campagne er nauwelijks over. Hoe komt dat, denkt u?

'Ik denk dat het niet genoeg speelt bij de kiezers. Ze maken zich drukker over andere dingen, zoals wonen, migratie, zorg en stikstof. Langetermijninvesteringen in iets wat het al relatief goed doet, zijn moeilijker te verkopen.

'De vorige keer speelde het meer, toen waren internationale studenten de zondebok. Daar zijn partijprogramma's nu genuanceerder over, dus dat is winst, al ligt de Wet Internationalisering in Balans nog steeds op tafel. Die moet eind van het jaar nog door de Tweede Kamer.'

Hoe staat het met de rechtszaak over het eenzijdig verbreken van het Hoofdlijnenakkoord die de universiteiten hebben aangespannen tegen het Rijk?

'We gaan aanvechten dat die miljard investeringen die het kabinet-Rutte IV had toegezegd door het kabinet-Schoof weer ongedaan zijn gemaakt. We hebben de zaak aanhangig gemaakt bij de bestuursrechter en er wordt nog getoetst of het daadwerkelijk tot een zaak gaat leiden. Maar het is vrij uniek en een teken aan de wand dat universiteiten procederen tegen beslissingen van het Rijk. Het is simpel: we willen de bezuinigingen van tafel, want die vinden we onrechtmatig en zeer onverstandig.'

Kan de rechtszaak van tafel als er snel een nieuw kabinet komt dat weer in universiteiten gaat investeren?

'Nee, want ook in de toekomst willen we niet dat een kabinet zomaar bestuursafspraken verbreekt. Het is een principiële zaak. Overigens: als het een zaak wordt en we krijgen gelijk, betekent dat niet automatisch dat we alsnog het geld krijgen. 'Er is veel aanleiding om in onderzoek en hoger onderwijs te investeren. Al sinds 2002 is met de Lissabonafspraken gezegd dat alle landen in Europa drie procent van hun bruto binnenlands product (BBP) moeten investeren in research & development. Nederland doet dit al jaren niet en zit met 2,3 procent dik onder die norm, terwijl omringende landen er wel op of zelfs erboven zitten.

'Het is dus een wonder dat we met ons onderwijs en onderzoek op zo'n hoog niveau presteren, maar dat gaat door oplopende werkdruk ten koste van mensen. Wij vinden dat er 2,6 miljard moet worden geïnvesteerd in onderwijs en onderzoek om te voldoen aan die norm.'

De partijen die volgens het Centraal Planbureau het meest in onderwijs willen investeren, zijn respectievelijk D66, Groen-Links-PvdA en Volt.

'Mensen moeten zelf hun afweging maken. Overigens staat ook de vrijheid van onderwijs en onderzoek op het spel. Daar gaan de partijen ook verschillend mee om. Helaas zien we dat het merendeel met ongrondwettelijke voorstellen afbreuk doet aan democratische grondrechten.

'Onze democratische rechtsstaat is iets heel waardevols, dat je heel makkelijk kwijt kunt raken maar heel moeilijk weer opbouwt. Ik vind dit heel belangrijke onderwerpen voor onze sector, en ik vind het jammer dat die weinig aandacht krijgen.'

Timo Kos bij de eerstestaking van Nederlandse universiteiten op de Leidse Garenmarkt, afgelopen maart

‘Een reorganisatie is voornamelijk niet aan de orde’

De Universiteit Leiden moet vijf procent korten op de totale begroting. Een half jaar geleden schatte het college dat dat een structurele bezuiniging van 30 miljoen euro zal betekenen. Is dat bedrag nog toe- of afgenomen?

'Onze financiële afdeling heeft onze schatting doorgerekend, en die blijkt op hoofdlijnen uit te komen. De situatie is dus niet slechter geworden, maar het doet alsnog veel pijn. Het raakt mensen met tijdelijke contracten die hier niet kunnen blijven, we zien vakken uit curricula verdwijnen omdat ze niet meer rendabel zijn. Dat zijn allemaal ongewenste en onplezierige, maar wel noodzakelijke bezuinigingen. Projectgroepen en adviescommissies zijn aan het werk om die vorm te geven.'

De Vrije Universiteit en de Universiteit Twente moesten personeel ontslaan. De toenmalige collegevoorzitter Annetje Ottow zei dit voorjaar in Mare dat er ook in Leiden 'een kans is op een reorganisatie'. Is daar al meer duidelijkheid over?

'Een reorganisatie is voornamelijk niet het geval, maar ik kan niet uitsluiten dat dat ooit wel nodig is. Universiteiten waar dat wel is gebeurd, hadden überhaupt al een veel sterker dalende studenteninstroom dan wij. Daar kwamen toen de bezuinigingen nog bovenop.'

Tegelijkertijd vechten jullie de bezuinigingen aan bij de rechter. Is het dan niet te vroeg om te snijden?

'De bezuinigingen zijn al ingeboekt door de ministeries van Financiën en OCW, dus we kunnen niet anders dan ons daarop voorbereiden en ermee doorgaan. Maar mocht er een kabinet komen dat minder bezuinigt en meer investeert, dan kunnen we die bezuinigingen hopelijk dempen of misschien zelfs ombuigen. Wij hopen natuurlijk dat de financiële vooruitzichten na de formatie verbeteren, maar dan ben je zeker weer een of meerdere jaren verder.'

U zei aan het begin dat de universiteit achter de schermen hard aan het lobbyen is. Heeft u een voorbeeld?

'Het kabinet-Schoof heeft Peter Wennink (topfunctionaris en voormalig CEO van ASML, red.) gevraagd om met een advies te komen waar bedrijven en de publieke sector in moeten investeren om die norm van drie procent van het BBP te halen. 'Wennink heeft twintig thema's opgesteld waarop hij plannen wilde zien. Een daarvan is biotechnologie, en daar is de Universiteit Leiden samen met bedrijven als Johnson & Johnson toonaangevend in. We hebben meegeschreven aan een plan om vijf tot zeven miljard euro binnen te halen voor het Leiden Bio Science Park. Als dat gaat lukken, zou dat een enorme boost geven aan de ontwikkeling van life science en biotech. Veertig procent van de banen in de biotechnologie zit al in Leiden en als dit verder opbloeit zal dat een aanzuigende werking hebben op studenten en op onderzoekers.'

En de sociale en geesteswetenschappen? Doen die ook nog mee?

'Het gaat hier om een zogenoemde technologiestrategie, dus daar zie je de eenzijdige blik van de overheid en het bedrijfsleven.

'Maar daarom zeg ik ook: de bezuinigingen moeten van tafel, want voor een gezonde democratie heb je ook goed onderwijs nodig in het recht en de sociale en geesteswetenschappen. Technologie alleen gaat dat niet oplossen, sterker: een deel ervan is een bedreiging voor onze vrijheden.

'Maar als wij economisch niet meer competitief zijn, wordt het steeds moeilijker om onderwijs en onderzoek te financieren. Want geen groei van het BBP, betekent geen geld om dat te blijven financieren. Investeringen in technologie zijn de motor voor ons toekomstig verdienvermogen en bepalen in welke mate we onderwijs en onderzoek kunnen blijven betalen. Als we dat niet doen, zullen we in de toekomst nog meer moeten bezuinigen.'

De peilingen wijzen erop dat een volgend kabinet het beter voor heeft met het hoger onderwijs.

'Fingers crossed: peilingen zijn peilingen. Ik hoop op een goede uitkomst met een stabiel en stevig kabinet. Dat is wat we nodig hebben.'

ALIENS + TELEPATHIE = PUBLICATIE

Voor zijn boek *Sloppy Science* bezocht wetenschapsjournalist Stan van Pelt nepcongressen en publiceerde hij zelf onzinonderzoek. 'In dit competitieve systeem zetten alfamannetjes die graag aandacht willen nog steeds de toon.'

DOOR MARK REID

Het moest voor iedereen evident zijn dat dit echt niet erdoor had kunnen glippen als er ook maar iemand enigszins serieus naar had gekeken', vertelt wetenschapsjournalist Stan van Pelt. Om te testen of hoe makkelijk het is om een nepartikel geplaatst te krijgen verzor hij het meest belachelijke onderzoek wat hij kon bedenken.

'Ik heb wat geschreven over telepathie, daar is geen enkel bewijs voor, dus dan moeten er al meteen wat alarmbellen gaan rinkelen. Ik wilde echt *over the top*, dus toen heb ik nog toegevoegd dat er buitenaardse wezens bij betrokken waren. De grafieken waren onleesbaar omdat ik ze met AI had gemaakt, en AI stond ook nog eens genoemd in het dankwoord. Het werd geplaatst.'

Het wetenschappelijke tijdschrift dat het artikel publiceerde, is geen gerenommeerd blad, maar een van de vele zogenoemde parasitaire tijdschriften. Die kijken niet of nauwelijks naar de inhoud, maar hebben alleen interesse in het geld dat de auteur wil betalen om iets te laten publiceren. Omdat de namen van neptijdschriften vaak maar een paar letters verschillen van echte bladen lukt het ze soms onoplettende wetenschappers te strikken.

Het is een van de vele vormen van sjoemelen in de wetenschap die Van Pelt bekijkt in zijn boek *Sloppy Science*. Van praatjes op fopconferenties die vooral de ego's van de sprekers strelen tot grote schandalen waarbij schijnbaar gerenommeerde wetenschappers als Diederik Stapel en Lorenza Colzato toch bleken te frauderen met onderzoeksresultaten. Het is een onderwerp waarmee Van Pelt goed bekend is als wetenschapsjournalist. Zo schreef hij eerder onder meer over de toch-niet-bestaande majoranadeeltjes van de Delftse natuurkundige Leo Kouwenhoven.

Dat soort grote fouten, waar mensen doelbewust dingen manipuleren halen het nieuws. Maar Van Pelt waarschuwt voor een groot grijs gebied waar het gesjoemel niet zó erg is, maar nog steeds problematisch.

'De Vrije Universiteit heeft daar een paar jaar geleden onderzoek naar gedaan, onder zo'n zeventienduizend Nederlandse wetenschappers. Vier tot acht procent zei wel eens data te

manipuleren of te verzinnen. Dat hoort natuurlijk niet. Maar ongeveer de helft gaf aan wel eens die grijze dingen te doen. Bijvoorbeeld dat ze coauteur worden bij een artikel waaraan ze niet veel hebben bijgedragen. Daar veranderen de resultaten op zich niet door, maar het klopt ook weer niet helemaal.

'Je kunt ook selectief citeren en alles wat in tegenspraak is met jouw bevindingen weglaten, statistische tests zo uitkiezen dat de resultaten zo gunstig mogelijk uitkomen of een experiment dat niet zo goed uitkwam verzwijgen. Zulke praktijken zijn uiteindelijk een veel groter probleem voor de betrouwbaarheid van de wetenschap.' Dat geldt ook voor fopconferenties. Iedereen die aan een universiteit werkt zal vast wel eens een mailtje hebben ontvangen van een onbekend congres met een welluidende naam op een chique locatie. Deze zogeheten *vanity* of *predatory* conferenties proberen winst te maken door toegangskaartjes te slijten aan argeloze wetenschappers die alleen hun cv willen oppoetsen met een plek als spreker. Om te kijken hoe het er daar nou echt aan toe gaat boekte Van Pelt een kamer in hetzelfde hotel waar zo'n nepcongres werd gehouden.

Wat hij aantrof was een absurdistische mengeling van vakgebieden, verdwaalde onderzoekers en keynote speakers op zoek naar aandacht. 'Het is een echt congres in de zin dat er echte organisatoren zijn, er is een echte locatie, er zijn lunches, er zijn praatjes van echte wetenschappers.' Alleen: er is geen wetenschappelijk doel. In één en dezelfde sessie hoorde Van Pelt praatjes over tandheelkunde, neurowetenschap en wifi in bussen. Niemand die aanwezig was, was al naar een eerdere editie geweest van dit congres en niemand was van plan om naar de volgende te gaan. 'Iedereen die ik sprak zei uiteindelijk wel dat ze zich genept voelden. Er was maar één hoogleraar uit Groningen die dat niet helemaal wilde toegeven.' Veel van de drijfveren om te sjoemelen zijn terug te voeren op het competitieve model in de wetenschap, waar onderzoekers moeten concurreren voor aanstellingen, beurzen en plekken in tijdschriften. 'Dat model is extreem doorgevoerd. Het selecteert mensen die gedijen in zo'n omgeving, de alfamannetjes die graag aandacht willen en de toon zetten. Jonge onderzoekers zoals promovendi zijn vaak veel idealistischer. En juist zij worden vaak de klokkenluiders die mistanden melden en vervolgens te maken krijgen met negatieve consequenties. Het zijn niet hoogleraren die een collega-hoogleraar erbij lappen.'

Van Pelt pleit daarom voor meer transparantie. Op dit moment krijgen onderzoekers in elke fase van het schrijven van een paper commentaar: eerst van je directe collega's, van een subsidieverstrekker en van reviewers. Maar als het stuk eenmaal is gepubliceerd zijn er - op het intrekken na - bijna geen manieren om nog een fout aan te passen.

'Ik vergelijk het met fruit in de supermarkt. Dat ziet er allemaal perfect uit. Maar in de praktijk is wetenschap meer zoals fruit in je eigen achtertuin en zit in elke appel wel een deuk. En dat is normaal, want het is mensenwerk. In dit competitieve systeem word je aangeleerd om niet te veel zwakte te tonen, maar je wil juist dat mensen makkelijker fouten opbiechten zonder daar negatieve consequenties van te ondervinden.

'Het is geen natuurwet dat de wetenschap moet zijn zoals we het nu hebben ingericht. Ik hoop dat er door de uitwassen zoals neppublicaties en fopcongressen meer bewustwording komt en er echt veranderingen in gang gezet worden die wel nodig zijn.'

Stan van Pelt, *Sloppy Science*, Alles over wetenschapsfraude: van foutjes tot nepcongressen, Lebowski, 304 pgs., € 24,99
Dinsdag 11 november, lezing in Bibliotheek Stevenshof. Toegang gratis

**SUPER
SCIENCE**

Ieder voor zich werkt niet in oorlogstijd

Nederland is slecht voorbereid op oorlog of andere crises en kan nog veel leren van Finland, stelt promovendus en defensiemedewerker Annelies van Vark. 'Zeventienduizend reservisten zetten weinig zoden aan de dijk.'

DOOR VINCENT BONGERS

'Uiteraard heb ik een noodpakket in huis', zegt Annelies van Vark (1978), coördinerend adviseur bij Defensie. 'Dat kan niet anders als je mijn baan hebt natuurlijk. Het is wel een hele industrie geworden, met allemaal bedrijven die er een slatje uit proberen te slaan en 200 euro voor een pakket vragen. Wij hebben gewoon twee Albert Heijn-kratten staan met kaarsen, potjes bruine bonen, pakken water en nootjes.' Politicoloog en jurist Van Vark deed promotieonderzoek naar de stabiliteit van de democratische rechtsstaat in West-Europa en de rol die de krijgsmacht daarbij speelt. Ze onderzocht de verbondenheid van het Nederlandse leger met de maatschappij en vergeleek dat met de situatie in Zweden en Finland.

'Ik werk bij de programmadirectie die zich bezighoudt met de opschaling van de krijgsmacht. De krijgsmacht groeit van bijna 80.000 naar 100.000 medewerkers en op termijn mogelijk zelfs naar 200.000. Die grote investering is echt nodig want we hebben decennialang alleen maar bezuinigd.' Het is goed om de maatschappelijke weerbaarheid flink te verbeteren, vindt Van Vark. 'De nieuwe NAVO-norm gaat uit van 3,5 procent van het BBP investeren in defensie en 1,5 procent in maatschappelijke weerbaarheid.'

Finland heeft de krijgsmacht nooit afgeschaald, want de dreiging van het aangrenzende Rusland was altijd groot. 'Zweden en Nederland dachten na de Koude Oorlog geen krijgsmacht meer nodig te hebben, waardoor we nu minder goed zijn voorbereid op de dreigingen.' Het gevaar is niet zozeer dat er straks Russische tanks door onze straten rijden. 'Hoewel de Russen natuurlijk makkelijk met een raket de Rotterdamse haven kunnen raken. Onder elk gebouw een schuilkelder aanleggen is onbetaalbaar en onnodig. Maar je kunt wel kijken welke bestaande gebouwen geschikt zijn als schuilkelder.'

Het gaat vooral om het beveiligen van het cyberdomein en het voorkomen van sabotage van infrastructuur. 'Landen als Rusland proberen ons met desinformatie te ondermijnen. Daarom moet in het onderwijs meer aandacht komen voor digitale weerbaarheid.'

Finland is de gouden standaard op het gebied van paraatheid. 'De Finnen hebben een beroepsleger van 13.000 mensen. Maar kunnen binnen vier weken 280.000 reservisten oproepen en hebben zelfs 900.000 reservisten in totaal. Nederland heeft 7.000 reservisten. Dat zet weinig zoden aan de dijk.'

De Finnen hebben ook hun maatschappelijke weerbaarheid beter geregeld. 'Er zijn schuilkelders voor de hele bevolking en graanvoorraden waar ze negen maanden mee vooruit kunnen. Tijdens corona waren wij op zoek naar beademingsapparaten, zij trokken een hal open waar die apparaten rijen dik stonden.'

Finland heeft een zogenoemd *total defense*-model: niet alleen de overheid is verantwoordelijk voor de nationale veiligheid maar ook het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgers spelen een rol. 'Alle mannen moeten in dienst. Voor vrouwen is niet helemaal gespecificeerd wat ze moeten doen, maar zij ondersteunen hulpdiensten en de strijdkrachten op vrijwillige basis. Dat is in Finland en Zweden heel sterk ontwikkeld, in Nederland helemaal niet. Vroeger hadden we de Bescherming Bevolking, die organisatie had op het hoogtepunt 165.000 leden, maar is in 1986 opgeheven.' We kunnen dus veel leren van de Finnen. 'Alle belangrijke spelers spreken daar samen over de nationale veiligheid en zetten dan de taken uit. In Nederland hebben we de Nationale Veiligheidsraad, maar dat is vooral een praatclub. Het zou goed zijn als we een volwaardige raad samenstellen die coördineert op nationale veiligheid.'

Verder is er veel versnippering op het gebied van veiligheid. 'De Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid gaat over de weerbaarheidsaanpak op landelijk niveau. Maar we hebben ook 25 veiligheidsregio's en 342 gemeenten die een rol hebben. Het is moeilijk om die allemaal op een lijn te krijgen. Als je ook nog het bedrijfsleven, maatschap-

Poster van wervingscampagne 'Generatie D' van Defensie

pelijke organisaties en burgers wil betrekken, heb je daar een nieuwe structuur voor nodig.'

De Nederlandse overheid legt nu heel erg de nadruk op zelfredzaamheid tijdens de eerste 72 uur van een crisis. 'Waar ze in Finland en Zweden heel sterk op inzetten is samenredzaamheid. Nederlanders zijn individualistisch. Maar als het straks ieder voor zich is bij een crisis, dan kom je er niet sterker uit.'

Er gebeurt al het nodige om dat te veranderen. 'Het demissionair kabinet heeft besloten dat door het hele land heen per één op de vijfduizend inwoners een noodsteunpunt komt, bijvoorbeeld een buurthuis, voetbalkantine of kerk waar mensen naartoe kunnen bij een grote crisis.

Een (sociale) dienstplicht kan ook bijdragen aan sociale cohesie, omdat jongeren uit alle lagen van de samenleving samen dienen. 'Het moet geen doel op zich zijn, maar zou wel een bijeffect kunnen zijn. We hebben ongeveer 200.000 jongeren per jaar die achttien worden en die hoeven niet allemaal het leger in. Je kunt hen ook inzetten in andere sectoren zoals de politie of de zorg.'

De afgelopen jaren is er sprake van democratische achteruitgang vanwege polarisatie, ondermijning door de georganiseerde misdaad, hybride dreigingen uit bijvoorbeeld Rusland en China, en falen van de overheid. 'We hebben natuurlijk de Toeslagenaffaire, de gebrekkige afhandeling van de aardbevingsschade en de covidregelgeving die supersnel door het parlement werd gejaagd. Dat heeft afbreuk aan rechtsstaat gedaan waardoor er heel erg weinig vertrouwen in de overheid is.'

Dat maakt het ingewikkeld om weerbaarheid vanaf bovenaf op te bouwen. 'Ik geloof veel meer in een bottom-up aanpak. Je ziet burgerinitiatieven ontstaan: we gaan met de buurt afspraken maken over hoe we elkaar kunnen helpen als er iets misgaat. Dat kan de overheid faciliteren en zo ontstaat er een nieuwe structuur op basis van vertrouwen.'

Wat meer verwevenheid tussen het militair en het civiele domein is nodig om in te kunnen spelen op nieuwe dreigingen. 'Je moet de krijgsmacht echter niet inzetten tegen je eigen bevolking. We hebben tijdens de boerenprotesten gezien dat er uiteindelijk militaire vrachtwagens zijn ingezet om een gebied af te sluiten. Eerst stonden er civiele vrachtwagens, maar de chauffeurs van die vrachtwagens werden bedreigd en vertrokken. Als overheid moet je dan alsnog op kunnen treden, vandaar de inzet van militair materiaal. Maar verder dan dat moet je niet gaan.'

Annelies van Vark, *Separation and Immersion. The changing role of the armed forces in Northwestern liberal democracies*. Promotie was 17 oktober

EEN ABSURDISTISCHE MENGELING VAN VAKGEBIEDEN, VERDWAALDE ONDERZOEKERS EN KEYNOTE SPEAKERS

‘Als ik niets zou weten over biologie zou ik denken: jesus, die wolven eten alleen maar schapen’

Bioloog Kevin Groen tijdens eerder veldwerk, afgelopen zomer

Op wolvendrollenjacht: ‘Hier een hele natte. Lekker!’

Veel Nederlanders zien de wolf als notoire schapendoder. Maar andere dieren staan veel vaker op het menu, blijkt uit het onderzoek van bioloog Kevin Groen. *Mare* ging mee naar de Veluwe om drollen te rapen. ‘Moet je kijken: hier zit een heel hoof van een everzwijn!’

DOOR MARCIELLE VAN DER KRAAN
FOTO'S TACO VAN DER EB

Er zijn zo'n tienduizenden aanvallen per jaar op mensen door honden', zegt bioloog Kevin Groen, terwijl hij met zijn hoge hie-schoenen over het modderige pad over de heide loopt. 'En toch maakt iedereen zich zo druk om de wolf.' Het is begin van de middag op de Zuidoost-Veluwe. Na dagenlange regen breekt hier en daar de zon een beetje door. Achter Groen lopen zijn stagiaires, Jitte van Leeuwen (23) en Lisa de Haas (23), van de minor biodiversity & sustainability, met latexhandschoenen, glazen buisjes en plastic zakjes in de aanslag. 'Ik heb eigenlijk ook nog nooit een briefing gegeven wat je moet doen als je een wolf tegenkomt', vertelt de bioloog. 'Maar hoewel ik al bijna drie jaar hun dieet onderzoek, ben ik er nog nooit een tegengekomen. Je mag in ieder geval niet gaan rennen, want dan zien ze je als prooi. Je moet gewoon hard tegen ze praten. Praten, niet gaan schreeuwen. En langzaam achteruitlopen.' Sinds 2018 leeft de wolf officieel weer in Nederland, na een afwezigheid van bijna anderhalve eeuw. De eerste vrouwelijke wolf kwam vanuit Duitsland het land binnen en vestigde zich op de Veluwe. Maar die terugkeer leidt tot verdeeldheid: terwijl natuurbeschermers de komst toejuichen, zien sommige boeren en omwonenden de wolf nog altijd als een bedreiging voor vee en veiligheid. Na nog geen vijf minuten lopen is de eerste buit al binnen. 'Hier hebben we een heel natte', zegt Groen, wijzend naar een wolvendrol die midden op het pad ligt. 'Lekker!' Een wolvendrol is makkelijk te herkennen, vertelt hij. 'Als je goed kijkt, zie je dat er heel veel haren in zitten. En vaak zitten er ook grote stukken bot in. Of hoeven.'

Ook de geur is typerend, al is dat door alle regen niet meer te merken. 'Normaal heeft het een beetje een leverachtige geur. Mensen denken dat dit allemaal heel vies werk is, maar ik vind wolvendrollen matig stinken. Het is voornamelijk haar, de rest verteren ze.' Niet veel later is de tweede drol al gespot. Nadat er een foto is gemaakt van het uitwerpsel, legt De Haas er een rolmaat naast. 'Eerst meten we hoe groot de drol is', legt Groen uit. 'Je hebt hier namelijk ook vossen en hun poep lijkt erop, maar is kleiner. Hij moet een bepaalde afmeting hebben. Volgens mij minimaal 2,5 centimeter in dikte en in lengte 20 centimeter?' Hij kijkt zijn stagiaires aan. Van Leeuwen: 'Het is niet "en", maar 2,5 centimeter dik óf 20 centimeter lang.' Haar begeleider knikt. 'We schrijven ook de coördinaten op', vervolgt ze. 'Zodat we weten waar we 'm gevonden hebben. En de versheid en de datum.' De versheid van wolvendrollen wordt genoteerd van 1 (heel vers, nog zacht) tot 4 (oud en droog). Maar ook oude drollen zijn belangrijk voor onderzoek. 'We doen ook onderzoek naar de haren en botten', legt Groen uit. 'De drollen worden gewassen, de haren gedetermineerd en de botten gaan naar de archeologieafdeling. 'Er is bijvoorbeeld een student die heeft gekeken naar kauwsporen van wolven op botten. Die gebruiken ze dan weer in de archeologie om te vergelijken als ze kauwsporen vinden op opgegraven botten.' Bij de derde drol ontstaat er discussie over de versheid. 'Ik zou er een 2 van maken', stelt Groen. Hij kijkt even met zijn verrekijker over de heide of er ergens een wolf te spotten is. Vooral de bostrand zou een goede plek zijn om ze te

vinden. 'Of nee, doe maar 3.' De Haas: 'Ik denk eerder een 2.' Groen: 'Oké, dan doen we 2. De binnenkant is nog wel redelijk zacht.' Geen wolf te bekennen, wel een kudde grazende Schotse Hooglanders. Als hij eenmaal zijn groene latexhandschoenen heeft aangetrokken, hurkt de bioloog naast de wolvenpoep om deze met een pincet te ontleden. 'Mag ik een eppie?' De Haas geeft hem een Eppendorfbuisje waar Groen een monster in propt. 'Bij jonge poep, waar nog nattigheid tussen de haren zit, is er een goede kans dat we nog DNA-onderzoek kunnen doen. Als de wolf bijvoorbeeld een muis heeft gegeten, is het heel moeilijk om tussen al die haren ook muizenhaar te vinden. Dus dan mis je nog wel eens wat. Met DNA-onderzoek kunnen we er dus meer diersoorten uit halen. Maar hoe ouder de drol, hoe minder goed dat gaat.' Officieel loopt het onderzoek eind 2025 af, maar de onderzoekers gaan langer door. 'Waarschijnlijk tot en met februari: het verschilt namelijk wat ze per seizoen eten en zo kunnen we de winter nog meepakken. Dan zie je bijvoorbeeld dat ze meer schapen eten, omdat het dan moeilijker is om andere prooien te pakken. De ene wolf valt veel meer schapen aan dan de ander. Daar willen we verder onderzoek naar doen door ook te gaan kijken naar het dieet per individu; welke wolf heeft deze drol neergelegd? Uit één drol kun je dus heel veel informatie halen.' Er is nog weinig bekend over het wolvendieet, vertelt Groen, terwijl hij met zijn stagiaires de vierde drol inspecteert. 'De wolf is nog maar vrij recent teruggekeerd in ons land. We weten helemaal niet wat die eet. In het nieuws

lees je alleen maar "schaap dit, schaap dat". Dat blijkt alleen niet uit zijn onderzoek. Inmiddels heeft de bioloog al ruim vijftienhonderd drollen geraapt, die in het lab allemaal in een vriezer liggen. 'Ze vallen inderdaad schapen aan, maar binnen hun dieet valt het aandeel van schapen erg mee. Het kan natuurlijk wel dat ze er eentje doden en vervolgens niet opeten.' Schapenkarkassen worden namelijk sneller opgemerkt en daardoor opgegraven, waardoor de wolf niet later nog terug kan komen om deze te eten. Gemiddeld genomen zijn reeën de belangrijkste voedingsbron voor wolven (56 procent). Daarna zijn wilde zwijnen (37 procent) en edelherten (18 procent) in trek. Schapen staan met 8 procent een stuk minder vaak op het menu. Maar dat hoort Groen nooit terug in de discussie over wolven. 'Als ik niets zou weten over biologie en ik open de krant, denk ik: jesus, die wolven eten alleen maar schapen. Eigenlijk zou ook elke keer dat een wolf een ree eet in het nieuws moeten komen.' Ook het politieke debat over het afschieten van zogeheten probleemwolven (die tweemaal binnen twee weken een schaap aanvallen) vindt hij opmerkelijk. In zijn ogen is er pas sprake van probleemwolven als ze hun angst voor mensen verliezen. 'Ze horen bang en schuw te zijn voor mensen. Als ze mensen gaan opzoeken, is er iets mis. Daarom kom ik er dus nooit een tegen.' Groen hoopt dat Nederland een voorbeeld gaat nemen aan Oost-Europa. 'Daar is de wolf nooit weggeweest. Iedereen vindt het daar heel normaal om een schaap goed te beschermen tegen de wolf of andere roofdieren. Dat een wolf schapen eet, is namelijk geen onnatuurlijk gedrag. Of hij nou een schaap

of een ree eet: de wolf ziet gewoon een prooi.' Inmiddels is drol nummer negen ook gevonden. 'Deze is wel heel droog', constateert Groen. Hoewel de onderzoekers elke maand een week dit gebied uitkammen, is deze wolvenpoep echt al oud. 'Maar: beter een drol te veel dan een drol te weinig meenemen. Aan de roodbruine haren te zien heeft deze een Schotse Hooglander gegeten. Meestal pakken ze kalveren.' De volgende drol loopt hij straal voorbij, waarop de stagiaires hem al snel terugfluiten. 'Kevin is aan de beurt', roepen ze in koor. Om en om mogen de onderzoekers de ontlasting veiligstellen, waarna De Haas alles in haar tas stopt. 'Vergeet je niet het stuk bot mee te nemen?' vraagt Van Leeuwen haar stagebegeleider. Groen: 'Aan de dikke zwarte haren zie je dat dit waarschijnlijk een zwijn is geweest. Zwijnen hebben bij geboorte nog een beetje een roodbruine vacht, die zie je ook, dus dit is waarschijnlijk een jong dat in maart is geboren.' Van Leeuwen: 'Kevin, nu vergeet je het bot alsnog.' 'Jeetje', lacht Groen. 'Wat een kutbegeleiding ben ik!' Kort na de constatering 'dat we geluk hebben met het weer', barst het noodweer los en komen alle regenjassen tevoorschijn. Toch is het team vastberaden ook drol elf, twaalf en dertien mee te nemen naar het lab. 'Ik heb nog nooit zoveel drollen gevonden op één dag', roept de bioloog enthousiast. 'Moet je kijken: hier zit zelfs een heel hoof van een zwijn in!' Door zijn verrekijker scant Groen de horizon nog een laatste keer. 'Helaas geen wolf. Ik hoop het ooit nog mee te maken.'

Palestijnen in vluchtelingenkamp Nahr el-Bared in Libanon, in 1992

Terwijl er Israëlische raketten inslaan en terroristische aanvallen dreigen vangt Libanon bijna drie miljoen vluchtelingen op. Reeda Al Sabri Halawi onderzocht de complexe vluchtelingen crisis in haar geboorteland. ‘Ik hoop dat het net zo veilig wordt als vroeger.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO S. MADVER

‘Alle terroristische aanslagen en oorlogen hebben ons veerkrachtiger gemaakt’, vertelt de Libanese jurist Reeda Al Sabri Halawi (1994) die onlangs promoveerde op de vluchtelingenproblematiek in haar eigen land. ‘Je gaat snel weer over tot de orde van dag.’ Soms schrikt ze wel. ‘Vorig jaar waren er nog intensieve Israëlische aanvallen, niemand in de hoofdstad Beiroet was veilig. Een gebouw vlak bij het appartementencomplex van mijn ouders werd door een raket geraakt. Ik werk in Doha, Qatar en was best angstig toen dat gebeurde. Je maakt je natuurlijk zorgen. Gelukkig waren mijn ouders een dag eerder vertrokken naar het Libanongebergte, waar onze familie oorspronkelijk vandaan komt.’ Ook nu zijn er nog steeds Israëlische aanvallen op Hezbollah. De sjiiitische paramilitaire organisatie vormt in Libanon een soort staat in een staat. Overigens bleek ook haar woonplaats Doha niet veilig te zijn, vertelt Al Sabri Halawi. Onlangs probeerde Israël daar Hamas-onderhandelaars met een luchtaanval uit te schakelen. ‘Ik kon de explosies horen, het was een minuut of tien rijden van ons vandaan. Ik denk niet dat iemand dat had verwacht. Het is een duidelijke overtreding van het nationaal recht en de soevereiniteit van Qatar.’ Als kind was het gevaar nooit ver weg. ‘In 2006 was er een grote aanval van Israël op Libanon, gericht op Hezbollah. We konden niet in Beiroet blijven. Tijdens aanvallen van diverse terroristische groeperingen was mijn vader commandant die zich bezighield met de strategie van het Libanese leger. Dat was heel gevaarlijk voor hem.’ Libanon werd ooit het Zwitserland van het Midden-Oosten genoemd, omdat het zo welvarend en stabiel was. ‘Het is een

heel divers land. In mijn familie zie je dat goed terug. Ik ben Druus (een etnisch-religieuze minderheid in het Midden-Oosten, red.) van mijn vaders kant. Mijn moeder is een sjiiitische moslima en mijn echtgenoot is christen.’ Libanon trok altijd veel toeristen tot een verwoestende burgeroorlog (1975-1989) uitbrak en daarna de strijd tussen Hezbollah en Israël bleef voortduren. In Libanon verblijven ook nog eens enorm veel vluchtelingen. Al sinds de vorming van de staat Israël in 1948 stromen er Palestijnen het land binnen. De burgeroorlog in Syrië en de immer voortdurende Israëlisch-Palestijnse crisis zorgen voor een niet aflatende stroom van vluchtelingen. In een gebied dat vier keer zo klein is als Nederland wonen 4,5 miljoen Libanezen en maar liefst 2,8 miljoen vluchtelingen. ‘Er zijn veel vluchtelingenkampen. Libanon grenst aan bezet Palestijns gebied en aan Syrië, dus alleen al geografisch is het een plek waar mensen vanuit die gebieden naartoe vluchten. Er is geen controle door politie en leger. Iedereen kan de grens eenvoudig over.’ Libanon heeft het vn-vluchtelingenverdrag niet ondertekend. ‘Er is geen verplichting om ze op te nemen, maar uit politieke en humanitaire redenen doet de staat dat toch. De enorme toestroom heeft wel grote negatieve effecten op de maatschappij en politieke verhoudingen. De vluchtelingen zijn bereid om voor een lager loon te werken dan Libanezen en hebben onderdak nodig, waardoor de huren stijgen.’ Palestijnse vluchtelingen zijn deels afhankelijk van het United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), die geen geld meer krijgt van de vs na beschuldigingen dat sommige medewerkers betrokken zouden zijn bij Hamas. Syrische vluchte-

lingen krijgen ook steun van de vn-vluchtelingenorganisatie UNHCR. En er is een EU-programma. ‘Het is goed dat die Europese hulp er is, maar het heeft ook het effect dat vluchtelingen blijven. Nu er geen oorlog meer is in Syrië, zou er ook een terugkeerstrategie moeten zijn. Dat is echter een complexe kwestie vanwege religie en politieke macht.’ Er zijn namelijk achttien verschillende religieuze en culturele gemeenschappen in Libanon waaronder de Druzen, Maronitische christenen en soennitische- en sjiiitische moslims. Die worden allemaal proportioneel vertegenwoordigd in een verzuild politiek-sektarisch systeem. Er is bijvoorbeeld een Maronitisch christelijke president, de premier is een soennitische moslim. ‘Maar er is ook voortdurend strijd om politieke invloed en posities tussen de verschillende gemeenschappen.’ Dat heeft de gehechtheid van het Libanese volk aan hun religie in plaats van de nationale identiteit verder versterkt. ‘Het sektarisme is steeds meer geïnstitutionaliseerd geraakt.’ Bovendien kan iedere groep bij belangrijke politieke besluiten een veto uitspreken. Dit is een obstakel om tot beleid te komen, ook als het om vluchtelingen gaat. ‘Veel van de Syriërs zijn soenitische moslims. Soenitische Libanezen willen deze vluchtelingen opnemen in de samenleving om hun politieke macht te versterken, bijvoorbeeld ten opzichte van de christenen. Die laatste willen juist dat de vluchtelingen terugkeren naar Syrië.’ Vluchtelingenkampen kunnen ook een bron voor geweld zijn als terroristische cellen zich er vestigen. Vanuit zowel Palestijnse als Syrische kampen zijn aanvallen op de Libanese politie en het leger uitgevoerd. Zo woedde er in 2007 een felle strijd in het Palestijnse kamp Nahr Al-Bared. Fatah al-Islam. Een militante jihadistische groep pleegde vanuit het kamp aanslagen. Uiteindelijk versloeg het Libanese leger Fatah al-Islam. Een groot deel van het kamp werd daarbij verwoest. In het Syrische vluchtelingenkamp bij A’rsal, aan de Syrische grens, ging het in 2014 mis. Daar zaten ook 15-terroristen die met hulp van groeperingen van over de grens Libanon aanvielen. Het leger wist hen na een zware gevechten terug te dringen. Libanon worstelt nu vooral met de strijd tussen Hezbollah en Israël. ‘In Libanon wordt Hezbollah niet als terroristische organisatie gezien maar als politieke partij. Het is echter zo dat ze ook een militair apparaat hebben. De huidige Libanese regering probeert Hezbollah zo ver te krijgen hun wapens in te leveren. Een pseudostaat in de staat is niet acceptabel.’ Al Sabri Halawi hoopt dat de Gaza-akkoorden standhouden. ‘Dat kan de druk op Libanon wat verlichten. De oorlog in Gaza zorgt voor de toename van de activiteit van Hezbollah om de Palestijnen te steunen en dat maakt Libanon weer meer een doelwit voor Israël.’ De soevereiniteit van het land wordt steeds geschonden door Israël. ‘Hun leger verwoest complete dorpen in Libanon. Israël stelt dat dat het gevolg is van aanvallen van Hezbollah, maar dat is niet de belangrijkste reden. Israël wil expansie in die regio. Libanon heeft al meerdere keren met Israëlische invasies te maken gehad. Hun troepen hebben zelfs al in Beiroet gestaan. Hezbollah heeft ze in 2000 toen het land uitgewerkt. ‘Feitelijk zijn we in oorlog met Israël, maar er wordt nu wel gesproken over een vredesverdrag. Dit is een heel gevoelig proces, weer vanwege de tegenstellingen in Libanon. Veel sjiiitische moslims zijn bijvoorbeeld woedend omdat hun woningen in het zuiden van het land zijn vernield en er veel slachtoffers zijn gevallen. Hun politieke vertegenwoordigers zeggen: ‘Hoe moet ik vrede met Israël aan mijn gemeenschap uitleggen?’ Het kan nog jaren duren voordat er een akkoord ligt.’ Al Sabri Halawi is desondanks best optimistisch. ‘We hebben een nieuwe premier Nawaf Salam en een nieuwe president Joseph Aoun. Hoewel het internationaal nog niet erg zichtbaar is, vinden er veel veranderingen plaats. Een belangrijke kwestie is het ontwikkelen van een brede nationale veiligheids- en defensiestrategie, want die hebben we niet op dit moment. Het gaat niet alleen om eventuele gevechten met vijanden maar ook om investeringen in de economie en het op orde houden van de begroting. ‘Verder is het essentieel dat we de volle controle over de grenzen krijgen om zo verdere terroristische aanvallen tegen te gaan. Het leger moet worden gemoderniseerd en we moeten af van de paramilitaire organisaties. Hopelijk lukt het ons om weer het stabiele en veilige land te worden dat Libanon voor de burgeroorlog was.’

Reeda Al Sabri Halawi, *The politics of citizenship: governing religion through refugee control in Lebanon* Promotie was 8 oktober

Het sneeuwbaaleffect van weinig geld en slechte gezondheid

Waarom zijn arme mensen vaak ongezonder dan rijke? Promovendus Janna Goijaerts onderzocht waarom het zo moeilijk is om deze groep goed te helpen. ‘Je vraagt je af waarom problemen zo moeten escaleren voordat iemand wordt geholpen.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG

‘Ik sprak een vrouw van 35 die in haar jeugd met haar gezin in hun dorp werd weggezet als asociaal: “Daar zijn nou eenmaal problemen”, zegt Janna Goijaerts. ‘Er was onder andere sprake van fysieke en mentale mishandeling, maar er kwam geen hulp, ook omdat de ouders dat niet wilden. Ze heeft zich daardoor lange tijd gestigmatiseerd gevoeld door hulpverleners, waardoor de barrière om hulp te vragen groeide. ‘Ze had ook last van veel gezondheidsproblemen, waardoor ze overgewicht kreeg. Maar als ze naar de dokter ging, hoorde ze altijd: “Maar je hebt overgewicht, je moet gewoon minder eten.” Terwijl er wel degelijk meer aan de hand was.’ De vrouw leeft nu van een uitkering, terwijl ze eigenlijk graag wil werken. Door de opstapeling van gezondheidsproblemen werd het steeds moeilijker voor haar om passend werk te vinden.

‘De vraag wordt: welk probleem is het grootst en wie pakt dat het eerst aan?’

Goijaerts is promovendus bij Health Campus Den Haag van de Universiteit Leiden en werkzaam bij de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. Ze onderzocht hoe de Nederlandse verzorgingsstaat functioneert voor mensen die een combinatie van sociaal-economische en gezondheidsproblemen hebben. Het verschil in gezondheidsongelijkheid tussen rijk en arm is enorm. In Nederland leven mensen in de laagste inkomensgroep gemiddeld 8 jaar korter en brengen 21 jaar in minder goede gezondheid door dan personen uit de hoogste inkomensgroep. Hoe kan dat? ‘Vaak spelen er ook andere problemen, zoals schulden.’ Dat meervoudige problematiek op elkaar inspeelt, is al bekend, maar Goijaerts onderzocht hoe precies. Soms begint het met gezondheidsproblemen, soms met armoede. ‘Ik sprak een man van bijna zeventig, hij had zijn hele leven gewerkt en een goede baan met prima inkomen gehad. Tot hij zijn knie brak. Zijn werkgever probeerde hem te helpen door hem ander werk te laten doen. Maar de man kreeg vervolgens ook een hartinfaarct en werken lukte niet meer. ‘Hij belandde in de ww en uiteindelijk bereikte hij de pensioenleeftijd. Maar zijn inkomen ging tel-

kens wat omlaag, waardoor hij schulden opbouwde. Al snel moest hij bij mensen op de bank slapen en tijdens de coronapandemie belandde hij zelfs op straat. Het was een sneeuwbaaleffect: gezondheidsproblemen, schulden, en daardoor een nog slechtere gezondheid. ‘Uiteindelijk heeft hij met hulp van een sociaal werker weer een woning kunnen vinden. Maar daar ging een situatie aan vooraf waarvan we hebben afgesproken: zo willen we het niet. Vooral natuurlijk voor die man zelf, maar ook omdat zulke hulp alleen maar extra kosten met zich meebrengt. Je vraagt je af: hadden de gezondheidsproblemen bij die man zo erg moeten worden?’ Moeilijk wordt het als economische problemen de gezondheid verslechteren. ‘Als je ziek bent, weet je de huisarts wel te vinden. Maar waar ga je heen als je schulden hebt, of een probleem met werk? Er hangt een taboe omheen. En zelfs als je de stap durft te zetten, zijn er allerlei verschillende regelingen en loketten dus het is veel lastiger om de juiste hulp te vinden.’ Dat kwam te tegen bij een man die heftige schulden had door een scheiding en faillissement in het buitenland. Hij viel daardoor tussen wal en schip en kon niet in de gewone schuldhulpverlening terecht in Nederland, ook al woonde hij hier wel. ‘Hij is vijftien jaar bezig geweest met afbetalen. Hij had slapeloze nachten door de stress. Als hij koorts of een longontsteking had, ging hij gewoon aan het werk, want dat inkomen had hij te hard nodig.’ Goijaerts sprak vijftien mensen over hun problematiek, en legde dit vervolgens voor aan managers bij hulpverleningsinstanties. ‘Hoewel het voor mij gecompliceerde casussen waren, herkenden zij de verhalen juist heel erg. In veel gevallen kan er veel eerder hulp worden geboden, maar door allerlei factoren gebeurt dat niet. Mensen trekken niet op tijd aan de bel, zijn niet in zicht bij instanties, of vallen tussen wal en schip. Of ze worden verkeerd doorverwezen omdat er maar naar één probleem wordt gekeken in plaats van het totale plaatje.’ Volgens veel managers was maatwerk een oplossing: met alle betrokken instanties om een tafel om complexe casuïstiek te bespreken. ‘Maar dat is niet te doen als je duizend casussen hebt op één professionaal. Bovendien bestaan er uitsluitende regels: je kan niet in de verslavingszorg als je dakloos bent, maar je mag niet in een huis als je een verslaving hebt. De vraag wordt dan: welk probleem is het grootst en wie pakt dat het eerst aan?’ Daar zit een blinde vlek. ‘Sommige onderwerpen zijn taboe, maar je moet wel zelf aan de bel trekken. Moeten we dat niet proactiever aanpakken, bijvoorbeeld als bekend is dat er schulden zijn? Of als je kijkt naar gezondheidszorg: het zou werken om de tandartsenzorg weer in het basispakket op te nemen.’ Het heeft geen zin om al die verantwoordelijkheid bij de hulpverlener neer te leggen. ‘Overheid, gemeenten en uitvoeringsinstanties zoals het uvw hebben een belangrijke rol. Door lastige systemen en een overvloed aan regels is het voor hen vaak onduidelijk, laat staan voor de mensen die er gebruik van maken. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de ww en de Wet werken en inkomen: wanneer val je nou precies in welk hokje en hoeveel geld krijg je dan precies? Goijaerts is toch positief gestemd: sinds ze begon met haar proefschrift, is er meer aandacht voor het probleem gekomen. ‘Er is meer bewustzijn bij beleidsmakers en gemeenten. Er wordt vooruitgang geboekt.’

Janna Goijaerts, *Health, Disadvantage and the Welfare State*. Promotie is 4 november

Standje oorlog

Tijdens het Nederlands Studenten Kampioenschap Powerliften gaat het niet alleen om loodzware bars tillen. Met dieettrucs proberen deelnemers hun gewenste lichaamsgewicht te bereiken. ‘Het moet gewoon omhoog.’

DOOR TIRZA DE GRAAF
FOTO'S LISA BOSHIJZEN

T e midden van blikken Monster Energy, dozen Autodrop en walmen magnesium, vult de ruimte van het Universitair Sport Centrum Leiden zich met strijdkreten en de allersterkste studenten van Nederland. De Leidse Studenten Kracht Vereniging Fortius organiseert dit weekend, acht maanden na hun officiële oprichting, het Nederlands Studenten Kampioenschap Powerliften. Het powerliften heeft drie verschillende componenten: de *squat*, *deadlift* en *benchpress*. Bij alle drie de lifts moet dezelfde bar verplaatst worden, maar op verschillende manieren. Bij de *squat* rust de bar met gewichten op de schouders, en ga je door je knieën. Bij *deadlifts* til je het gewicht van de grond, en bij de *benchpress* duw je het liggend op een bank vanaf je borst omhoog. De kilo's van de drie beste pogingen per categorie worden bij elkaar opgeteld en vormen het totaalgewicht. Zaterdag liepen die scores van de studenten op tot bijna 800 kg. Ter vergelijking: het wereldrecord is 918 kilo. Terwijl de 112 deelnemers, vaak schreeuwend, hun krachten tonen, worden hun lifts beoordeeld door drie juryleden: één zit voor, één links en één rechts. Na hun startcommando 'SQUAT!' gaan ze op het puntje van hun stoel zitten, met hun bovenlichaam op hun knieën, om alles zo goed mogelijk te kunnen zien. Er zijn strenge regels: de knieën van de deelnemers moeten loodrecht gebogen worden, hun rug moet bij het liften zodanig gestrekt worden dat de schouders achter de heupen komen. Bij de *benchpress* mogen de billen niet van de bank komen. Maar behalve zware gewichten tillen of opdrukken, draait het bij de studenten vooraf ook vooral om zelf gewicht verliezen. 'Ik ben ingewogen op 73,2 kg', zegt Yannick Broos, biologiestudent uit Utrecht, die meedoet aan onder 74. 'Drie dagen geleden was ik nog 75,8 kg, maar ik heb een *gut cut* gedaan.' Omdat zijn weging is geweest, kan hij eten. Gefixeerd giet hij een ruime hoeveelheid stroop over een pannenkoek die hij net over het deksel van zijn broodtrommel heeft uitgerold. 'Je lichaam bevat op dit moment ongeveer twee kilo aan voedsel in een bepaald stadium van vertering, en dat wil je eruit hebben. Dat doe je door zo calorierijk en vezelarm mogelijk te eten. Daardoor heb je aan 100 gram voedsel genoeg, en verteert het heel snel, dus val je snel af.' Tijdens het kampioenschap strijden de studenten

tegen elkaar in hun eigen gewichtsklasse. Voor Ivar van der Spoel, Leids student computerscience, was dat niet moeilijk. 'Ik wilde goud behalen, maar ik was de enige in de categorie onder 59 kg, dus dat is gelukt. Verder heb ik ook het squatrecord gehaald en een kwalificatie voor het NK.' Hij moest een totaalgewicht van 425 kg halen, wat precies lukte. 'Ik heb 185 kg gedeaddlift en 145 kg gesquat, bij het bankdrukken doe ik nu 95 kg, maar ik wil dit jaar nog 100 kg halen.' Als hij zichzelf vergelijkt met het moment waarop hij begon met powerliften, is dat een wereld van verschil. 'Tweeënhalf jaar geleden kon ik de bar niet eens tillen, die weegt twintig kilo.' Maar zijn grootste uitdaging ligt ergens anders. 'Het moeilijkste is het gewicht van mijn klasse halen. Dat is heel zwaar. Ik weeg normaal 63 kg, dus ik moest zowel een *water cut* als een *gut cut* doen. Je droogt jezelf dan helemaal uit, dat was niet zo prettig.'

De sportzaal is met schermen verkleind tot een compact toneel. Om beurten komen er studenten uit de coulissen vandaan om een lift uit te voeren. Daarachter is een opwarmruimte, die gevuld is met gewichten en stations om een van de drie lifts te oefenen. Geconcentreerd sluiten studenten zich helemaal af van de omgeving en dragen koptelefoons en capuchons. 'Je hebt het echt nodig om in je zone te komen', zegt Finn Verschoor, student sportkunde in Eindhoven. 'Alles moet kloppen, als je afgeleid raakt is een foutje snel gemaakt.' Hij heeft een spannende wedstrijd achter de rug, maar met een goed resultaat: om zijn nek hangt een gouden medaille. 'We lagen qua nominaties maar vijf kilo uit elkaar, dat zijn de gewichten die je een vorige wedstrijd hebt behaald. Dus het zou echt aankomen op wie de sterkste van de dag is. Vroeger vond ik dat altijd heel spannend, maar nu is het gewoon standje oorlog. Het moet gewoon omhoog.' De korte, rauwe kreten van strijd ('WROEAAAAGH!') en aanmoedigingen ('KOM OP!') die tegelijkertijd uit de zaal galmen, bewijzen dat de rest er ook zo over denkt.

Lieke van Oosten pakt het anders aan. 'Ik luister juist vaak vrolijke muziek, dat maakt mij op een positieve manier *hyped*.' Van Oosten studeerde deze zomer af in opsporingscriminologie aan de vvu. 'Dit is mijn derde nsk en ik heb net mijn squatrecord met tien en een halve kilo verbroken tot 160,5 kilo. Mijn vorige record stond al twee jaar. Ik wil uiteindelijk naar het wk powerliften voor studenten, komende zomer in Dubai. Na mijn eerste poging bij de *deadlift* en *bench* zou ik in principe al een kwalificatie moeten hebben.' Desmond Leung, student Kunstmatige Intelligentie aan de uva, gaat ook voor een internationale kwalificatie. Hij is pas anderhalf jaar geleden begonnen. 'Maar ik kan wel zeggen dat mijn leven om mijn sport draait. Ik ben elke dag bezig met hard trainen om mijn resultaten te maximaliseren. Mijn eerste wedstrijd was in Nijmegen in 2024, toen ging er echt van alles mis. Ik kreeg bijvoorbeeld kramp. Daar kun je snel last van krijgen, zeker als je lichaam niet goed gehydrateerd is.'

Ook Leung moest voor de wedstrijd zijn lichaamsgewicht naar beneden krijgen. 'Ik moest nog anderhalve kilo afvallen, dus ik heb gisteren geen zout genomen om geen vocht vast te houden. Maar ik heb zo na het weegmoment nog twee uur om te eten, dan ga ik zorgen dat ik alle voedingsstoffen goed aan vul.' Hij laat zien wat er in zijn tas zit. 'Echt alleen maar koolhydraten: rijstwafels, ontbijtkoeken, een liter sportdrank en nog een rijstpudding.' Ondanks de offers die de studenten brengen om te kunnen deelnemen aan de wedstrijd, zijn ze het over één ding allemaal eens. 'Je kunt jezelf elke training verbeteren, omdat je progressie heel meetbaar is. Daarnaast kan je werken aan strategieën om uit te vogelen wat het beste voor je werkt. Ik vind het heel leuk om er elke dag mee bezig te kunnen zijn', zegt Verschoor. Van Oosten sluit zich daarbij aan: 'Ik vind het heel leuk om competitief te zijn, maar ik voel me door mijn sport ook een stuk zelfverzekerder in het leven.'

Advertentie

The Knowledge Orchard

28 November, PLNT Leiden

Universiteit Leiden

Take the next step for your inter- and transdisciplinary collaboration

For Leiden University researchers, teachers, PhD's, administrators and support staff

With sessions on:

- Teaching skills and programmes
- Research grants
- Leadership
- Interdisciplinary PhD tracks and supervisors
- Networking opportunities

...and so much more!

Check out our website

De AGAVE studie Gezonde deelnemers gezocht!

Wie zoeken wij?

Gezonde deelnemers tussen de 18-40 jaar oud

- De studie duurt **10 weken**
- U komt **6x** naar het LUMC
- U ontvangt het griepvaccin
- Studie verrichtingen:
 - 6x neus/keel swap
 - 5x bloedafname
 - 5x neusvocht met filterpapiertje
 - 5x diepe neusuitstrijk
 - 5x speekselafname
- Optioneel: 5x neusstokje voor neusslijmvlies

Vergoeding: €150,-

Meer informatie:

Mail ons op: **IMMUOnderzoek@LUMC.nl**

Wat is het doel van het onderzoek?

In deze studie onderzoeken we het verschil in de kwantiteit en kwaliteit van antilichamen in de neus na toediening van griepvaccin via de bovenarm of via een spray in de neus.

Wat moet u aan voldoen om mee te doen?

- U heeft geen griep (vaccin) gehad in de afgelopen 4 maanden
- U heeft geen ander vaccin gehad in de afgelopen 1,5 maand
- U heeft geen afweerstoornis en gebruikt geen afweer onderdrukkende medicijnen

AGAVE studie V 3.0 15OKT2025 2024-513981-21-00

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doer meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 10 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** *Mbo student, niveau 4 Engels. *Economie, Engels, 2 vmbo basis/kader. *Nederlands, Engels, 4 vmbo. *Nederlands, brugklas mavo/havo. *Twee leerlingen Nederlands 4 havo. *Engels, 2 mbo. *Duits, economie, 4 vmbo basis/kader. *Nederlands, biologie, plan-

ning 4 vmbo kader. *Nederlands, Engels, biologie, 3 vmbo kader. *Studiebegeleiding en Nederlands, 2 vmbo-havo. *Aardrijkskunde, biologie 3 mavo. *Nederlands, Engels, rekenen, 1 mbo. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwvleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2331 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:

Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:

Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl

Marcïëlle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Elise van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Tirza de Graaf (stagiair)

Medewerkers:

Emiel Beinema | Lente van den Berg
| Lisa Boshuizen | Remco Breuker
| Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen
| Mathijs de Jong | Emma van Kalmthout
| Henrik Laban | Marieke Nolten | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:

Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie:

Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties:

Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk:

Rodi Rotatiedruk,

Broek op Langedijk

Advertenties:

Bureau van Vliet b.v.,
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem,
Telefoon 023 – 571 47 45.
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/
Weekblad

Redactieraad:

Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emará | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

CULTUUR

Lekker klooiën met mensen

Comedian Sezgin Güleç wil geen neppe ja-knikker zijn. Donderdag staat hij in de Leidse Schouwburg. ‘Als iemand denkt dat ik vrouwonvriendelijk of antisemitsch ben, dan is dat maar zo.’

DOOR TIRZA DE GRAAF
FOTO KRIJN VAN NOORDWIJK

‘Ik vind de Albert Heijn fijn man. Vroeger had ik heel weinig geld, dan moest ik naar de Dirk. Ik vind de Dirk niet zo leuk, want daar werken te veel allochtonen. Als ik daar binnenkom en er werkt daar een klein, dik, Turks joch, dan maakt hij de volgende denkfout: “Hij en ik zijn hetzelfde, dus als hij iets vraagt, kan ik mezelf zijn.” Toen ik laatst vroeg waar de rijst was, zei hij: “Broeder, ik ken deze winkel niet zo goed man.” Daarom ga ik naar de Albert Heijn waar alle arische kindertjes werken. Die zijn tenminste dienstbaar. Vooral kleine blonde meisjes, want die schrikken snel en dat buit ik uit. Soms heb ik geen zin en dan loop ik naar binnen en zeg: “Dit is de lijst, breng het bitch.” Aldus de 27-jarige Rotterdamse comedian Sezgin Güleç in een veelbekeken YouTube-fragment, opgenomen in comedyclub Haug. Donderdag speelt hij zijn debuutshow *Wild, barbaars en bloeddorstig* in de Leidse Schouwburg. Güleç was 21 toen hij voor het eerst op een open podium optrad en is sindsdien aan het groeien in zijn vak. ‘Het was meteen duidelijk dat ik mijn ding had gevonden’, zegt hij. ‘Ik was van jongs af aan al obsessief bezig met comedy. ‘We hadden thuis veel videobanden liggen, vooral van Amerikaanse comedians. Daar keek ik continu naar.’ Eddie Murphy staat hem het meest bij, en later keek hij veel comedy op YouTube. Maar niet alleen kijken naar comedians versterkte zijn vaardigheden. ‘Mijn kunde om snel te reageren, of om gewoon ready te zijn voor het geval dat iemand je in een hoek probeert te duwen, die komt wel uit een soort training. ‘Toen ik naar de middelbare school ging, dacht ik een plek te hebben gevonden om mijn intellect te ontwikkelen. Maar in plaats daarvan zag ik groepsdruk en kinderen die veranderden in junkies. Ik zat op een best wel kakkerige school, en daar merkte ik al vrij snel dat ik anders was. Het was geen fijne omgeving.’ Hij rekende af met zijn klasgenoten door scherpe bele-digingen. ‘Zo begon mijn training voor het bouwen van een extreem sterk schild. Humor werd mijn verdedigingsmechanisme.’ In de zesde klas van het gymnasium nam hij een drastisch besluit: ‘Ik stopte met school.’ Hij weigerde zich aan te passen aan de verwachtingen van anderen. ‘Ik conformeer mij niet aan de gemiddelde Nederlandse samenleving als het gaat om die neppe beleefdheid. Veel mensen in dit land zijn de hele dag aan het ja-knikken, lachen en nep-positief aan het doen. Ik wil zo niet leven. Ik kan geen masker ophouden, misschien is dat juist mijn handicap. Het is de reden dat ik mij op school moest verdedigen, maar niet meer in dit vak.’

Hij deed mee aan een open podium in ComedyClub Toomler en was drie maanden later aspirant-lid van de Comedytrain: het grootste stand-up comedy-collectief van Nederland, waar hij nu nog steeds deel van uitmaakt. Het is een vorm van zelfexpressie en reflectie op het leven, zegt hij. ‘De enige taak die je echt hebt in

dit vak, is aan mensen laten zien wat jij vond van jouw tijd op deze wereld.’ Güleç groeide op in een familie waarin schizofrenie voorkomt. Dat is nu een voordeel, denkt hij. ‘Ik heb eens een onderzoek gezien van de universiteit van Oxford, waar ze de manier van denken van professionele comedians onderzochten. Uiteindelijk zagen de wetenschappers de meeste gelijkenissen met psychotische mensen. Ik denk dus dat ik een genetische aanleg heb om mijn gedachten een bepaalde kant op te laten gaan. Het verschil is dat ik zelf niet schizofreen ben, dus ik kan ook weer weggkomen uit bepaalde hoeken van mijn gedachten.’

‘Humor werd een verdedigingsmechanisme waarmee ik een extreem sterk schild kon bouwen’

De titel van zijn show – *Wild, barbaars en bloeddorstig* – is ontleend aan de typering over hem die in de pers verschenen. ‘Ik vind het heel ironisch dat ik in de recensies van mijn show deze titel zelf toegeschreven krijg, terwijl ik niet mezelf beschrijf. Deze woorden werden namelijk tot 1997 in alle grote Nederlandse woordenboeken gebruikt om het woord “Turk” te omschrijven.’ Het publiek moet maar uitmaken of hij grove uitspraken wel of niet meent, vindt hij. ‘Ik ga dingen niet extreem toelichten. Ik ben ook aan het klooiën met mensen, dus soms zeg ik dingen waar ik niet per se achter sta. Als je me iets hoort zeggen wat zo absurd of extreem is, dan hoop ik dat je slim genoeg bent om dat door te hebben. Als iemand echt denkt dat ik bijvoorbeeld vrouwonvriendelijk of antisemitsch ben, dan is dat maar zo. Bovendien: als je met een open hart naar de show kijkt, zie je dat ik het beste wil voor mezelf en voor iedereen. De manier waarop ik dat uit is misschien eng voor mensen, mijn taal en gedachtegangen zijn misschien anders, maar de boodschap – als je alle doorns en scheermessen eruit hebt gehaald – is niet slecht.’

Wild, barbaars en bloeddorstig. Leidse Schouwburg. Donderdag 30 oktober, 20.15 uur. €25

‘Harder kan, maar dan moet de klant de boetes betalen’

DOOR LISA BOSHUIZEN
FOTO RAMON VAN FLYMEN

Wat doe je als studentchauffeur?

‘Ik rij klanten in hun eigen auto van A naar B. Zij kunnen dan in de auto werken of ’s avonds bijvoorbeeld een drankje drinken. Je gaat met het ov naar een startlocatie en weer terug naar huis. Als dat niet kan, hebben wij in de grote steden poolauto’s beschikbaar die je dan van tevoren naar de eindbestemming rijdt. ‘Voor avondopdrachten zetten wij in overleg vaak mannen in, want voor vrouwelijke chauffeurs is het niet altijd even veilig om midden in de nacht nog te reizen. Soms moet je ergens om tien uur ’s avonds al aanwezig zijn en rij je pas om één uur weg. Ik neem altijd mijn laptop

mee, dan ga ik studeren of voetbal kijken. Je moet wel altijd paraat staan, dus je zit elke minuut te wachten om te vertrekken. Je kunt niet even een kwartiertje niet opletten.’

Ontmoet je leuke mensen?

‘Wij mogen niet zelf het gesprek beginnen met de klant. De meesten vinden het leuk om een gesprekje te voeren, maar sommigen zijn heel zakelijk en dan is het kort maar krachtig. ‘Als je vaker voor een klant rijdt, bouw je wel een band op. Dat netwerk kan ook in je voordeel werken. Een collega heeft zo bijvoorbeeld een nieuwe woning gevonden.’

Heb je gekke situaties meegemaakt?

‘Als mensen wat hebben gedronken, zijn ze vaak wat losser. Ik heb een keer meegemaakt dat er mensen aan mijn stuur begonnen te trekken, dat is best gevaarlijk. Je wilt beleefd blijven, maar veiligheid gaat boven alles. Je mag dan wel enigszins boos worden en bijvoorbeeld kiezen om de auto langs de weg te zetten. Dan moeten ze het zelf maar uitzoeken.’

Waar rij je allemaal heen?

‘Door het hele land en soms zelfs naar Duitsland. Ik ben een keer naar Innsbruck gevlogen toen iemand haar been had gebroken tijdens het skiën. Het was een mooie uitdaging, maar ook zwaar. Ik zat toen om zeven uur ’s morgens in het vliegtuig en ging gelijk door. Ik kwam rond een uurtje of tien ’s avonds weer aan in Nederland en moest toen nog met het ov naar Leiden.’

Is er een strenge selectie?

‘In principe moet je minimaal anderhalf jaar je rijbewijs hebben. We doen ook een rijtest. Als je ziet dat iemand echt nog te weinig ervaring heeft wordt die afgewezen. Soms voel ik mij een examiner van het CBR. ‘Je moet heel rustig rijden en echt met het verkeer meevloeien omdat klanten achterin werken. Als ik privé rij, doe ik dat bijna nooit met twee handen aan het stuur. Dat is hier verplicht. ‘Sommige klanten geven aan dat je wel iets harder mag. Je moet dan wel netjes aangeven dat je niet met meer dan 30 km per uur boven de snelheidslimiet mag rijden, anders riskeer je een aantekening op je rijbewijs. De boetes betalen zij.’

Mag je in vette auto’s rijden?

‘Ik heb in een Rolls Royce en een Porsche 911 gereden. Dat zijn unieke momentjes. Het is ook spannend: je wilt natuurlijk echt geen schade rijden.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Fuck FOMO: niet alles wat je wilt, hoeft nú

Tropische cocktails in Bangkok, Thailand, rijstvelden in Guilin, China, theedrinkende opa’s in kleurrijke cafés in Rabat, Marokko. Mijn Instagram-stories staan de laatste tijd vol met foto’s en video’s van klasgenoten in het buitenland. Hoewel ik heel blij ben dat ze dat mogen meemaken, geeft het me ook een gevoel van FOMO. Ik heb uiteindelijk een minor in Amsterdam gekozen. Terwijl een vriendin een schoolopdracht doet op een klein Japans eiland, loop ik tussen de pretentieuze gebouwen en pakken van de Zuidas, onderweg naar een schoolopdracht zo’n vijftig kilometer van mijn ouderlijk huis. Eigenlijk zou ik me in september bij mijn vrienden voegen in Marokko, maar in mei gooide het minor-

systeem roet in mijn tajine. Toen studieadviseurs mij in juni de overgebleven uitwisselingsplekken aanboden, wees ik die toch af. Ook toen ik eind juli alsnog een plek bij mijn ‘droomminor’ aangeboden kreeg, koos ik ervoor om niet halsoverkop mijn koffers te pakken. Later kreeg ik daar spijt van: vooruitzichten van klasgenoten die wel naar het buitenland gingen, gaven me buikpijn. Ik zou zelf overal wel heen willen, had ik dan toch naar die prestigieuze uni in Londen moeten gaan? Eind augustus las ik in *De Groene Amsterdammer* over evenementen bij The Offline Club, waarbij mensen kunnen ‘detoxen’ van het internet. Het is tijdens hun evenementen in cafés verboden om je telefoon of laptop erbij te pakken. In plaats daarvan zijn er spelletjes, offline activiteiten en praten vreemden met elkaar.

Studenten die daarbij aanwezig waren, hadden een ‘dumbphone’ genomen, waarmee ze enkel konden bellen. Het hoort bij een trend van een groep jongeren die zich afzet tegen de steeds intensievere netwerksamenleving. Zo vertelt een meisje dat je maar 150 mensen in je netwerk kan hebben, maar ze door Instagram het gevoel kreeg

dat ze met veel meer mensen contacten moest onderhouden.

Met een vriendin raakte ik geïnspireerd: we daagden elkaar uit een maand lang Instagram te verwijderen en ook niet op de site te gaan. Ook nu houd ik me nog steeds beter aan het tijdsslot op socialmedia-apps. In die maand kon ik veel meer op mezelf focussen, en merkte ik hoe erg de angst om niet alles te ervaren komt door sociale media. Als je de hele dag wordt beïnvloed door wat mensen om je heen allemaal doen, wil je dat, afgezien van of het wel bij jou past, ook nú doen. Ik wil heus wel naar Londen reizen, maar ik heb verder niks met het gruwelijke Engelse weer en eten. Waarom zou ik daar dan gaan studeren? Zo kwam ik tot een waardevolle les: niet alles wat je in het leven wilt, hoeft nú, en soms is het prima om je te focussen op iets minder glamoureuze dingen. Uiteindelijk pluk je, als je er zo in staat, ook de vruchten van wat je op dat moment doet. Je kiest je eigen levenspad, dat is ook juist het mooie dat een studie aan de universiteit biedt. In boomer-woorden: we zijn nog jong, en alles komt op zijn tijd.

Zahra Menguellati is student International Studies

‘Het is prima om je te focussen op minder glamoureuze dingen’